

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 3/2023 г.

гр. София, 16 октомври 2024 година

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Наказателната колегия в съдебно заседание на двадесет и шести септември две хиляди двадесет и четвърта година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ЛАДА ПАУНОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

АНТОАНЕТА ДАНОВА, ГАЛИНА ТОНЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

РУЖЕНА КЕРАНОВА	КРАСИМИРА МЕДАРОВА
БИЛЯНА ЧОЧЕВА	НЕВЕНА ГРОЗЕВА
БЛАГА ИВАНОВА	НАДЕЖДА ТРИФОНОВА
ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА	ПЕТЯ КОЛЕВА
ДАНИЕЛА АТАНАСОВА	ДЕНИЦА ВЪЛКОВА
БИСЕР ТРОЯНОВ	ДАНИЕЛ ЛУКОВ
РУМЕН ПЕТРОВ	ВЕСИСЛАВА ИВАНОВА
СПАС ИВАНЧЕВ	БОНКА ЯНКОВА
ПЕТЯ ШИШКОВА	СВЕТЛА БУКОВА
МАЯ ЦОНЕВА	ВИОЛЕТА МАГДАЛИНЧЕВА
ВАЛЯ РУШАНОВА	КАЛИН КАЛПАКЧИЕВ
МИЛЕНА ПАНЕВА	НИКОЛАЙ ДЖУРКОВСКИ
ХРИСТИНА МИХОВА	ПЛАМЕН ДАЦОВ
КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ	

с участието на секретаря Мира Недева,

сложи за разглеждане тълкувателно дело № 3 по описа за 2023 година, докладвано от съдията Спас Иванчев.

На основание чл. 125 вр. чл. 124, ал. 1, т. 1 от Закона за съдебната власт, главният прокурор на Република България е отправил искане до общото събрание на наказателната колегия за приемане на тълкувателно решение по повод противоречива съдебна практика при тълкуването и прилагането на закона във връзка с квалифицирания състав по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК на престъплението блудство – „когато е блудствано с две или повече малолетни лица“.

Поставени са въпросите:

1. За да е осъществен квалифицираният състав на престъплението блудство по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК, необходимо ли е блудството да е извършено едновременно с две или повече малолетни лица, или такава квалификация е допустима и при блудствени действия, извършени поотделно с всяко от две или повече различни лица в непродължителен период от време?

2. Когато деецът е блудствал едновременно с две или повече малолетни лица, в една и съща комбинация или различни комбинации помежду им, на различни дати или в различни периоди, допустимо ли е квалифицирането на престъпната деятелност като едно продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 във вр. чл. 26, ал. 1 от НК за всички пострадали, или квалифицирането следва да е в отделни самостоятелни продължавани престъпления по чл. 149, ал. 5, т. 1 във вр. чл. 26, ал. 1 от НК за всяко от пострадалите лица, съобразно разпоредбата на чл. 26, ал. 6 от НК?

3. Когато деецът е извършил множество блудствени действия на различни дати или в различни периоди с различен брой малолетни лица, но в един или едни от случаите блудствените действия са извършени с едно малолетно лице, а в други едновременно с две или повече малолетни лица, сред които е и пострадалото от отделното блудство малолетно лице, допустимо ли е включването на отделното блудство в състав на престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК или в състава на продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 от НК, или отделното блудство следва да остане като самостоятелно престъпление по чл. 149 от НК /със съответна квалификация, в зависимост от събраните доказателства/.

Общото събрание на наказателната колегия (ОСНК) на Върховния касационен съд (ВКС) в съответствие с правомощията си по чл. 124, ал. 1, т. 1 от Закона за съдебната власт, за да се произнесе, взе предвид следното:

По първи въпрос:

1. За да е осъществен квалифицираният състав на престъплението блудство по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК, необходимо ли е блудството да е извършено едновременно с две или повече малолетни лица, или такава квалификация е допустима и при блудствени действия, извършени поотделно с всяко от две или повече различни лица в непродължителен период от време?

Квалифициращото деяние обстоятелство – блудството да е извършено по отношение на „две или повече малолетни лица“, означава, че за да бъде осъществен този състав на престъплението по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК, пострадали от престъплението са поне две малолетни лица.

Квалифициращото обстоятелство – множеството пострадали – е допълнителен признак от обективна страна и при други престъпления срещу личността: чл. 116, ал. 1, т. 4, пр. 3-то, чл. 122, ал. 2, чл. 123, ал. 3, пр. 2-ро от НК, чл. 131, ал. 4, пр. 3-то и ал. 6 от НК, чл. 132, ал. 3, пр. 2-ро от НК, чл. 142, ал. 2, т. 5 от НК, както и по чл. 159а, 159б и 159г от НК.

Същността на този признак и връзката с изпълнителното деяние от обективна и субективна страна са изяснени в ППВС № 14/30.09.1963 г., в което изрично е посочено, че „...наред с другите признаци на състава на престъплението е необходимо от субективна страна умисълът за убийство на повече от едно лице да е възникнал предварително, по време извършване убийството на първото лице или непосредствено след него, когато дейността е продължение на същото престъпление.“ С други думи, изпълнителното деяние не приключва с умъртвяване на първото лице, а се развива с неговото продължение от обективна и субективна страна, включващо умъртвяването на второто или повече лица.

Същата законодателна логика е следвана при формулирането на квалифицирания състав по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК, поради което това престъпление се извършва с едно деяние и в изпълнение на едно престъпно решение.

Фактическите усложнения, които възникват, са плод на различни житейски хипотези и се дължат на многообразието на човешките прояви. Изпълнителното деяние може да започва с въвличането на едно или повече малолетни лица, броят на лицата да се променя по време на извършването/осъществяването му, да се намалява или увеличава, престъпното

решение може да се модифицира (разширява или стеснява), обстановката може да е една и съща, но може и да е относително различна. Следователно, условията на време, място и обстановка, при които се блудства с две или повече малолетни лица могат да са едни и същи (блудството се извършва едновременно с всички пострадали), но могат и да се различават (блудствано е поотделно с тях или в различни комбинации помежду им, в различни помещения и места, в относително по-кратък или по-дълъг период от време). Изпълнителното деяние е само едно, макар с всяко от пострадалите малолетни лица (или при различни комбинации между тях) да са извършвани поотделно действия. От субективна страна, за да е реализиран съставът на престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК е необходимо престъпното решение за блудство с второто малолетно лице (и с всяко следващо) да е възникнало преди деянието или най-късно до приключване на блудствените действия с първото пострадало лице (предходни лица), като дейността е продължение на същото престъпление.

Осъщественото блудство многократно, с две или повече различни деяния, в изпълнение на отделни престъпни решения, с едно или различни малолетни лица, следва да се квалифицира по основния състав със съответните утежняващи обстоятелства, ако съществуват и ще е налице реална съвкупност от престъпления.

По тези съображения ОСНК на ВКС на Република България прие, че престъплението по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК се осъществява с едно деяние, като резултат от едно единно взето решение.

По втори въпрос:

2. Когато деецът е блудствал едновременно с две или повече малолетни лица, в една и съща комбинация или различни комбинации помежду им, на различни дати или в различни периоди, допустимо ли е квалифицирането на престъпната деятелност като едно продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 във вр. чл. 26, ал. 1 от НК за всички пострадали, или квалифицирането следва да е в отделни самостоятелни продължавани престъпления по чл. 149, ал. 5, т. 1 във вр. чл. 26, ал. 1 от НК за всяко от пострадалите лица, съобразно разпоредбата на чл. 26, ал. 6 от НК?

Отговорът на този въпрос произтича от предходния. Акцентът е поставен на времето на извършване на престъплението. Продължаваното престъпление по чл. 26 от НК се извършва с няколко (две или повече) самостоятелно обособени и еднородни деяния, осъществени по различно време

(на различни дати или в различни периоди) и в изпълнение на отделни (различни) престъпни решения. Останалите изисквания са посочени в закона.

Ако са осъществени повече от едно деяния, всяко едно от тях самостоятелно осъществява състав на престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК. При това, ако пострадалите са различни, действията забраната по чл. 26, ал. 6 от НК. Дори едно от малолетните лица да е едно и също при всички възможни комбинации, институтът на продължаваното престъпление не е приложим поради тази забрана. Квалифицирането на блудствените действия в такъв случай следва да е с оглед на всяко едно отделно деяние.

В правоприлагането не е спорен въпросът за квалифициране на едно престъпление като продължавано по чл. 26 от НК, когато отделните еднородни деяния са извършени спрямо личността на един и същ пострадал и при наличие на останалите законови предпоставки.

Поставя се допълнително въпросът дали не е налице продължавано престъпление в хипотеза когато деянието се извършва с едни и същи малолетни лица многократно и в различни, но непродължителни, периоди. Изпълнителните деяния са различни, плод на отделно взети решения за извършването им, но пострадалите лица са едни и същи.

Сходен на този въпрос е разгледан в ТР № 2/2009 г. на ОСНК на ВКС, в обстоятелствената му част, т. 1.6:

„Отделно деяние по чл. 159а, 159б и 159г от НК може да се осъществи както срещу едно лице, така и срещу група от хора. Ако посегателството е срещу две или повече различни лица – едновременно или последователно, дейността е при съвкупност. Когато срещу личността на едно и също лице или на лицата в една и съща група от хора, е доказано последователно извършване на две или повече деяния, принадлежащи към посочените състави на трафик на хора, ще има продължавано престъпление, ако са налице и останалите предпоставки по чл. 26, ал. 6, вр. с ал. 1 от НК.“

Общото събрание на наказателна колегия на Върховния касационен съд не намира основания да отстъпи от така изложените тълкувателни разяснения. След като чл. 26 от НК предвижда отделните деяния да осъществяват един или различни състави на едно и също по вид престъпление, а квалифициращият признак по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК е броят на пострадалите, се налага правният извод, че продължаваната престъпна дейност задължително обхваща едно и също множество от пострадали, т. е. – да е налице идентичност в броя и в персоналия състав на малолетните лица. Само тогава блудството може да бъде квалифицирано като продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 във вр. с чл. 26 от НК. Някои от деянията, включени в продължаваното

престъпление, могат да осъществяват и други допълнителни квалифициращи признаци по чл. 149, ал. 2 – 5 от НК.

Когато пострадали от отделните деяния са различни множества от малолетни лица – техният брой и персонален състав се различава, такива деяния не могат да бъдат квалифицирани като продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26 от НК, защото е налице забраната по чл. 26, ал. 6 от НК. В тези случаи всяко от деянията следва да се квалифицира като отделно и самостоятелно престъпление от останалите.

По трети въпрос:

3. Когато деецът е извършил множество блудствени действия на различни дати или в различни периоди с различен брой малолетни лица, но в един или едни от случаите блудствените действия са извършени с едно малолетно лице, а в други едновременно с две или повече малолетни лица, сред които е и пострадалото от отделното блудство малолетно лице, допустимо ли е включването на отделното блудство в състав на престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК или в състава на продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 от НК, или отделното блудство следва да остане като самостоятелно престъпление по чл. 149 от НК /със съответна квалификация, в зависимост от събраните доказателства/?

И на този въпрос следва да се отговори от гледна точка на дадените вече отговори по първи и втори въпрос, като се има предвид, че е необходимо квалифицирането на деянието да следва установените по делото факти. Самостоятелното осъществяване на блудствени действия само с едно малолетно лице не може да бъде включено в квалифициран състав по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК, независимо от въвличането на същото малолетно лице в „груповото“, предходно, междувременно или последващо блудство. Когато блудствените действия с такова лице предхождат продължавана престъпна дейност по чл. 149, ал. 5, т. 1 във вр. с чл. 26 от НК, в която пострадалият участва заедно с други малолетни лица, или са извършени по време между/ сред други отделни деяния на продължаваната престъпна дейност, или след тях, се квалифицират като самостоятелно престъпление отделно от продължаваното престъпление.

По изложените съображения и на основание чл. 124, ал. 1 от Закона за съдебната власт Общото събрание на наказателната колегия

Р Е Ш И :

1. За да е осъществен квалифицираният състав на престъплението блудство по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК, е необходимо блудството да е извършено с едно деяние по отношение на две или повече малолетни лица. Тази квалификация не е допустима при блудствени действия, извършени с отделни деяния спрямо две или повече различни лица в непродължителен период от време.

2. Когато деецът е блудствал едновременно с две или повече малолетни лица, в различни комбинации помежду им, на различни дати или в различни периоди, не е допустимо квалифицирането на престъпната деятелност като едно продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 от НК. Всяко едно от деянията самостоятелно осъществява състав на чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК.

Когато две или повече деяния са извършени по отношение на едни и същи две или повече малолетни лица в непродължителен период от време и при наличието на останалите предпоставки по чл. 26, ал. 1 от НК, се осъществява едно продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 от НК.

3. Не е допустимо включването на отделното блудство в състав на престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК или в състава на продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 от НК, а отделното блудство следва да остане като самостоятелно престъпление.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЛАДА ПАУНОВА.....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

АНТОАНЕТА ДАНОВА

ГАЛИНА ТОНЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

РУЖЕНА КЕРАНОВА.....

БИЛЯНА ЧОЧЕВА.....
БЛАГА ИВАНОВА.....
ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА.....
ДАНИЕЛА АТАНАСОВА.....
БИСЕР ТРОЯНОВ.....
РУМЕН ПЕТРОВ.....
СПАС ИВАНЧЕВ.....
ПЕТЯ ШИШКОВА.....
МАЯ ЦОНЕВА.....
ВАЛЯ РУЩАНОВА.....
МИЛЕНА ПАНЕВА.....
ХРИСТИНА МИХОВА.....
КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ.....
КРАСИМИРА МЕДАРОВА.....
НЕВЕНА ГРОЗЕВА.....
НАДЕЖДА ТРИФОНОВА.....
ПЕТЯ КОЛЕВА.....
ДЕНИЦА ВЪЛКОВА.....
ДАНИЕЛ ЛУКОВ.....
ВЕСИСЛАВА ИВАНОВА.....
БОНКА ЯНКОВА.....
СВЕТЛА БУКОВА.....
ВИОЛЕТА МАГДАЛИНЧЕВА.....
КАЛИН КАЛПАКЧИЕВ.....

НИКОЛАЙ ДЖУРКОВСКИ.....

ПЛАМЕН ДАЦОВ.....

ОСОБЕНО МНЕНИЕ
на съдиите Спас Иванчев и Деница Вълкова
по точка 2 на ТР № 3/2023г.

Законодателят използва израза „личността на различни граждани“ в чл. 26, ал. 6 от НК. Посочената разпоредба е императивна и установява изрична забрана деяния, които засягат личността на различни граждани, да се квалифицират като продължавано престъпление, без да е предвидено изключение от това правило. Нещо повече, с оглед систематичното място на разпоредбата на чл. 26, ал. 6 от НК в общата част на наказателния закон, не може да има съмнение, че тя е приложима по отношение на всички престъпления в особената част на НК, между които е блудството по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК.

Забраната е въведена с оглед необходимостта от стриктно разграничаване на посегателствата срещу живота, здравето, честта и достойнството на отделните граждани, които обществени отношения се нуждаят от диференцирана защита, съобразена със спецификата на всеки един отделен случай. Съответно с въвеждането на забраната по чл. 26, ал. 6 от НК е допустимо приложението на чл. 24 от НК, като израз на законодателното усилие за индивидуализирана и по-строга наказателноправна оценка на обществената опасност на деянията и на дееца, засегнал личността на повече от един гражданин.

Така в теорията се отбелязва, че „даже и да са налице особеностите по ал. 1 (на чл. 26 от НК), законът изключва свързването на еднородните прояви в едно цяло и по този начин задължава съдът да установи точно какви именно посегателства са осъществени по отношение на всеки отделен гражданин – нещо, което представлява нова проява на засилената наказателна защита на личността¹.

Възприемането на всяко едно отделно деяние в тази единична хипотеза, квалифицирано по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК, да е част от едно единно продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 от НК е всъщност правна фикция, тъй като съпадението на различните лица не означава едно лице, а повече от едно. Затова законът е въздигнал в квалифициращо

¹ Вж. Ненов, И., „Наказателно право“, 1972, второ изд.стр.420, втори абзац, второ изречение

обстоятелство наличието на различно/различни малолетни граждани спрямо първото лице, а посочената засилена наказателна защита със забраната по чл. 26, ал. 6 от НК изисква всяко едно отделно деяние (по чл. 149, ал. 5, т. 1 от НК) да бъде разглеждано/квалифицирано поотделно и съобразно особеностите на всеки един случай, тъй като са засегнати правата и интересите на различни, макар и съвпадащи в отделните деяния жертви.

Предвид на това считаме, че квалифицирането на деянията по подобни, единични и изолирани хипотези, също следва да бъде за всяко отделно деяние по чл. 149, ал. 5, т. 1, без прилагане на института на продължаваното престъпление.

СПАС ИВАНЧЕВ.....

ДЕНИЦА ВЪЛКОВА.....